

Magasin fra Kirkens Bymisjon 2/2009

bymisjon

www.bymisjon.no

Her kommer matekspresen side 6

Tilgjengelighet, tålmodighet, tro

Hva kan vi gjøre for å bidra til bedre helse og sosial velferd for de mest utsatte rusmiddelavhengige? Det er utfordringen Kirkens Bymisjon fikk direkte fra Helse- og omsorgsministeren i vinter. Oppgaven er formidabel. Mange, både i kommunen og i andre organisasjoner, gjør allerede en stor innsats på området. Likevel er det behov for å gjøre mer – sammen.

Vi tror hjelpetiltak overfor denne gruppa i særlig grad bør bæres av tre verdier: Tilgjengelighet, tålmodighet, tro.

Tilgjengelighet: Så stor grad av tilgjengelighet som mulig er nødvendig for at livssituasjonen for de mest rammede kan bedres på kortere og lengre sikt. Muligheter går idag tapt fordi hjelpen ikke når fram til den enkelte på rett tid og sted. Målgruppens tidsperspektiv er ofte syklisk, kortsiktig og sterkt bundet av rusmiddelavhengighetens krav og gatelivets omskiftelighet. Enhver åpning for endring av denne situasjonen krever først og fremst nærvær og omsorg – her og nå.

Derfor har vårt nye prosjekt fått navnet 24:7 – hele døgnet, hele uka. Dette stiller store krav til vår fleksibilitet, og evne til å etablere møtepunkter med og beholde respektfulle relasjoner til gruppen det gjelder. Dette er ressursmessig og praktisk krevende.

Det krever også tålmodighet: Erfaringer fra arbeid blant og med særlig utsatte rusmiddelavhengige med sammensatte og kompliserte lidelser motsier enhver forventning om raske resultater. Her trengs tid. Den enkeltes livssituasjon vil være preget av framgang og tilbakeslag, og ikke minst lange perioder med stillstand. Å nærme seg den enkelte med tålmodighet vil si at en evner å signalisere tiltro og positiv forventning til den enkelte. Og samtidig og med samme styrke må vi vise at vi vil stå bi selv om ingen endring skjer, eller situasjonen til og med går fra vondt til verre.

Ikke minst trengs det mye tro. Kirkens Bymisjon er en organisasjon som bygger på kristen tro og verdiforankring. Med verdien tro her mener jeg ikke den direkte religiøse dimensjonen, men den grunnleggende troen på ethvert menneskes iboende verdi og ressurser, uavhengig av livshistorie, prestasjoner eller sosial status. I dette ligger også som forutsetning en forventning til at ethvert menneske har ressurser og kompetanse som kanskje i varierende grad kommer til uttrykk, men som det er vår plikt å respektere, framleske og utløse hos den enkelte. 'Ingen er bare det du ser': Vi ønsker i teori og praksis å kommunisere at det er rom for alle – og bruk for alle.

Sturla J. Stålsett
generalsekretær

BYMISJON

Informasjonsblad for Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo
Tollbugata 3,
0152 Oslo
Telefon 22 36 55 00

I redaksjonen:
Atle Briseid, (redaktør)
Margrethe Høydalsvik
Per Frogner (ansvarlig)

Layout:
Waalder design
v/Jorunn Waaler

Forsidefoto:
Atle Briseid

Hjemmeside:
www.bymisjon.no

E-post:
firmapost@skbo.no

Trykk:
Prinfo Unique

Opplag:
53 000

IK-kontrollert
innsamlingskonto:
7011 05 18593

Tommelen opp fra prosjektleder Kirsten Frigstad. – Med Prosjekt 24:7 får vi helt nye muligheter til oppfølging og samhandling for og med den mest utsatte gruppa i rusmiljøene i byen.

Alltid åpent – nytt tiltak for de mest utsatte

Alltid åpent. 24 timer i døgnet, hele uka. Direkte og tilgjengelig omsorg og kompetanse for de mest utsatte. Dette var svaret da Kirkens Bymisjon i vinter fikk utfordringen fra helse- og omsorgsministeren: Kan dere gjøre noe straks for de mest utsatte rusavhengige?

Bakgrunnen for initiativet fra helseminister Bjarne Håkon Hanssen er en henvisning til at det i Oslo og enkelte andre byer finnes en gruppe mennesker som ikke i tilstrekkelig grad nåes gjennom de mange eksisterende tjenestetilbudene. Dette er mennesker som har store og sammensatte problemer med rus, dårlig psykisk og fysisk helse, bostedsløshet og sosial

ekskludering. Mange av de mest utsatte faller utenfor hjelpetilbudene, eller lar være å oppsøke dem av forskjellige grunner. Kirkens Bymisjon anslår ut fra sin erfaring at denne gruppa i Oslo over tid består av ca 150-200 personer.

Helse og sosial inkludering

Med sitt initiativ i mars la helseministeren 30 millioner kroner på bordet og ba Kirkens Bymisjon å forvalte dem i en rask og særlig innsats. Et tilsvarende beløp kan forventes for videreføringen av strakstiltakene neste år. "Departementet ber Kirkens Bymisjon i Oslo om å iverksette tiltak for å oppnå bedre helse og økt sosial inkludering for denne gruppen. Innsatsens skal skje i tett samarbeid med Oslo kommune, Helse Sør-Øst og andre ideelle organisasjoner", heter det i oppdragsbeskrivelsen.

– Frivillige og ideelle organisasjoner har en verdifull nærhet til brukergrupper og kan snu seg raskt. I Oslo utmerker Kirkens Bymisjon seg med en slik kompetanse, og derfor utfordrer vi dem når vi nå ville velge en samarbeidspartner. De skal lede et samarbeid, men "det er de som holder i rattet", sa ministeren da satsingen ble lansert på en pressekonferanse i Bymisjonens lokaler.

Et sted å gå...

– Denne mest utsatte gruppa trenger et sted å gå til og bli møtt, også på kveldstid og i helgene. Det finnes mange viktige tiltak i byen, men rammene er slik at tilbudene ikke alltid henger sammen. Fra "24:7-basen" kan vi også få psykiatrien ut på gata. Det er det akutt behov for.

Kirsten Frigstad er Kirkens Bymisjons prosjektleder for det praktiske sosiale arbeidet med Prosjekt 24:7. Hun har lang erfaring fra feltet som mangeårig leder av Natthjemmet for kvinner. Hun er blant de som har sett behovet for det helseministeren nå har satt i gang, og har arbeidet med tiltaksplaner for gruppa. Nå er hun i full gang med å planlegge det døgnåpne senteret som skal inneholde nødvendige tilbud for "øyeblikksomsorg" med mat, hvilestoler varme, samtale, helsetilbud, og oppfølging. Adressen er ennå ikke på plass, men planene tar form.

– *Hva blir viktigst først?*

– Samhandlingen med andre aktører. Det finnes mange gode tilbud og masse dyktige fagfolk som kjenner gruppa vi vil nå. Nå får vi en sjelden

Nytt senter

– Vi har lenge sett behov for et døgntilbud i sentrum der denne gruppen kan få omsorg, mat, hvile, varme, helsehjelp og faglig kompetent oppfølging uten ventetid. Det er vesentlig at slike tilbud finnes der mottakerne er – når de trenger det. Tilgjengelighet redder liv. Vi går straks i gang med å utvikle et slikt senter, sier Sturla Stålsett.

Med dette utgangspunktet vil det også bli mulig å styrke det oppsøkende arbeidet i rusmiljøene. – Ingen klarer et slikt oppdrag alene. Det finnes mange tilbud, men ingen hjelp er gitt før den er mottatt. Derfor starter vi med glede også på arbeidet med en dialog mellom de mange aktørene på området, sier Stålsett.

En etablert samarbeidsgruppe har deltakere fra Oslo kommune, Helse Sør-Øst, Sentrum politikammer, Helseledelse og Helsedepartementet. Det blir også invitert til kontakt med andre ideelle organisasjoner.

Oppdraget for Prosjekt 24:7 har fem hovedpunkter:

- yte hjelp og øyeblikksomsorg når behovet er der
- bidra til bedret helsetilstand, både fysisk og psykisk

mulighet til å styrke samarbeidet. Tilbudet vi etablerer må være formet etter det brukerne har behov for. Mange har nok gitt oss opp. Den tilliten kommer ikke tilbake før vi viser i handling at vi ønsker å lytte til deres historier og at vi i samarbeid med den enkelte kan bidra til at de får den hjelp og bistand de måtte ha behov for.

– *Hva er det som ikke virker når det allerede finnes mange tilbud?*

– Tilbudene har ikke hatt fleksible og gode nok rammer for å nå en gruppe mennesker med store og sammensatte problemer. Flere tilbud har ikke nådd fram til mottakerne på det stedet og tidspunktet behovet har vært der.

Hun beskriver hvordan Prosjekt 24:7 nå kan få muligheten til mer ambulerende tjenester – for eksempel bringe en psykiater ut til en akutt situasjon på et hybelhus, kunne henvise hjelpetrengende til et alltid åpent hus også når andre tilbud er lukket, kunne forsterke andre lavterskeltilbud med faglig kompetanse og beredskap. Gjennom 24:7-tilbudet skal det også brukes ressurser på å kunne "følge" enkeltpersoner gjennom kjeden av hjelpetiltak, som ofte blir brutt eller er utilgjengelig.

- bidra til økt sosial inkludering og fremme egen mestring
- bedret samhandling mellom ulike deler av tjenesteapparatet, herunder også de ideelle organisasjonene
- bedre kunnskapen og utvikle egnede arbeidsmåter overfor målgruppen

Samtidig med dette oppdraget, opprettet helse- og omsorgsministeren et utvalg som skal utrede eventuell heroinstøttet rusmiddelbehandling i Norge. Utvalget ledes av Thorvald Stoltenberg.

Prosjekt 24:7

- Kirkens Bymisjons svar på utfordringen fra Helse- og omsorgsministeren om raske og konkrete tiltak for de mest utsatte rusavhengige.
- 60 millioner i tilskudd over to år
- Hovedmål: Bedre helse og sosial inkludering for gruppa.
- Prosjekt 24:7 innebærer et døgn-åpent helse- og velferdstilbud, og et program for samordning og kunnskapsutvikling på rusfeltet
- Leder av samarbeidsgruppe med offentlige og private aktører: Generalsekretær Sturla Stålsett
- Prosjektleder: Kirsten Frigstad

Psykiatrien ut på gata

Kirsten Frigstad er særlig opptatt av det psykiatriske tilbudet.

– Dette er det akutte behovet! Det somatiske helsetilbudet er i stor grad ivarettatt gjennom feltpleiestasjoner og gatehospital. Men vi må få psykiatrien ut på gata. Svært mange i denne gruppa har store psykiske helseproblemer som de ikke får hjelp med. Det blir et hovedfokus i dette prosjektet som skal handle om både bedre helse og sosial inkludering.

"Kompetanse og tilgjengelighet" er hovedstikkord i planene for 24:7-arbeidet.

– *Og resultatene?*

– Vi må møte folk med den hjelpen de trenger, når de trenger den. Resultatet kan være livsvalg der de kan leve videre uten å måtte tilpasse seg det de ikke ønsker. Vi må ha respekt for at folk vil leve liv som er annerledes enn det som omverdenen forventer av dem. Det kan også være krevende for omverdenen, men jeg har tro på at vi kan få en by hvor mangfoldet er bedre integrert og ivarettatt enn i dag.

tekst og foto: Per Frogner

Vekternes daglige dilemma

Oslos vektere står ofte overfor dilemmaer mellom jobben de er satt til å gjøre og hensynet til personene de må vise bort. Derfor har sikkerhetsbransjen tatt initiativ til både klageordning for vektersaker, dialogmøte og undervisning om rusavhengiges situasjon.

– Det er ingen hyggelig følelse å vise bort folk som har lagt seg til i parkeringshus eller på rister for å finne litt varme, særlig når jeg vet at de ikke har et sted å dra til, sier Petter Blichfeldt, som er glad over at Kirkens Bymisjon nå skal åpne et nattåpent tilbud til rusavhengige.

NHO Service har tatt initiativ til en ordning der rusavhengige kan melde fra om utilbørlig vekteradfærd.

I to og et halvt år har Petter Blichfeldt jobbet som vokter i t-banesystemet i Oslo. Ofte har han måttet vise bort personer som har søkt ly ved t-banepganganger og i parkeringshus. Like ofte er han kommet i vanskelige valg. – Det er ingen hyggelig følelse å vise bort folk som har lagt seg til i parkeringshus eller på rister for å finne litt varme, særlig når jeg vet at de ikke har et sted å dra til. Jeg kommer ofte i konflikt med den menneskelige delen av meg selv, sier han.

Arbeidet i byen har preget hans holdninger overfor rusavhengige. – Jeg har blitt mer bevisst på hvordan noen mennesker har det i Oslo. Jeg prater jo med dem og får høre historier om hvor fort det kan gå. Dette er mennesker på lik linje med meg og deg, sier han.

Omdømmet til sikkerhetsbransjen har fått skudd for baugen gjennom negative oppslag i aviser og fjernsyn om uakseptabel behandling av rusavhengige. Slike episoder er ikke representative for hvordan vekterne ønsker å opptre, mener Blichfeldt.

– Narkomane skal behandles som andre mennesker. De skal møte forståelse. Det skal skinne gjennom at vi vet at det er mennesker bak det slitne ytret. Hvorfor skal vi trække på noen som har det vanskelig? Hverdagen blir mer hyggelig både for oss og dem dersom vi har en hyggelig tone, sier han.

Har opprettet klageordning

Nylig foreslo Justisdepartementet å endre loven om vaktvirksomhet for å tydeliggjøre skillelinjene mellom hva som er politiarbeid og hva som er vekterarbeid. Departementet foreslår blant annet å styrke vekterutdanningen og kreve vandel for alle som søker seg til arbeidet.

Men sikkerhetsbransjen har allerede tatt grep for å unngå at vektere og rusavhengige blir motpolarer i bybildet. Gjennom fagorganisasjonen NHO Service har Securitas gått i spissen for å opprette en klageordning for vektersaker. NHO Service har også arrangert et møte mellom vektere og rusavhengige på Kirkens Bymisjons kafé, Møtestedet.

– Vi ønsker å få mer innsikt i hvordan vi skal håndtere narkomane, rett og slett for å styrke kompetansen blant våre ansatte. Vi håper også å høre hvordan narkomane selv ønsker å bli behandlet og dessuten skape forståelse for den jobben vi må gjøre, sier markeds- og informasjonssjef André Thomsgård.

Undervisning av Møtestedet

I fremtiden håper sikkerhetsbransjen å få i gang en undervisning om temaet, med Møtestedets ansatte som undervisere. Daglig leder,

Kari Gran, er glad over initiativet.

– Vi er glade for at Møtestedet kan være en arena for møte mellom vektere og rusavhengige. Det er viktig at rusavhengiges stemme blir hørt. Gjennom dette viser vekterne at de vil høre, lære og bli bedre, sier hun.

Hun har fått tilbakemeldinger som kan tyde på at rusavhengige blir behandlet på en bedre måte enn tidligere.

– Vi har inntrykk av at man i mindre grad enn tidligere viser bort folk på bakgrunn av utseendet fra for eksempel kjøpesentre. For oss er det viktig at man følger rettsprinsippene om at man er uskyldig til det motsatte er bevist, sier hun.

Ifølge Gran verserer det fortsatt gamle historier om vektervold som gjør at folk er redde for å oppsøke for eksempel legevakten, der vekterne skal ha vært spesielt hardhendte.

– Dette avskjærer jo folk fra å bruke offentlige hjelpetiltak. Derfor er det viktig å rydde i disse ryktene, men samtidig være flinke til å melde ifra hvis nye episoder skjer. På den måten får begge parter får en ny start, og rusavhengige kan begynne å stole på at de kan bruke det offentlige rommet på samme måte som alle andre, sier hun.

Petter Blichfeldt er klar på at vektere ikke skal bruke fysisk makt i sitt arbeid.

– Vi skal prate folk ut. Når vi tar tak i en person, har vi tapt. Ofte går vi noen meter bak for ikke å vise omverdenen at vi viser dem bort. Det setter de ofte pris på, sier han.

Han har ikke inntrykk av at det er noen motpol mellom rusavhengige og vektere.

– Vi har en god tone, og det er mye forståelse begge veier. De forstår at vi må gjøre jobben vår, og vi forstår at de ikke har det så lett. De sier ofte at de skjønner at vi har en jobb å gjøre.

Ivrer for nattåpent tilbud

Blichfeldt og Thomsgård viser til at sikkerhetsbransjens fagorganisasjon, NHO Service, har vært pådriveren for å få i stand et døgnåpent tilbud til rusavhengige, blant annet gjennom et innslag på NRK Lørdagsrevyen. I vinter fikk Kirkens Bymisjon midler fra Helse- og omsorgsdepartementet til å opprette et slikt tilbud, kalt Prosjekt 24:7. (se sak side 2 og 3).

– Fordi vi ikke har noe sted å henvise folk til, har vi ønsket å sette fokus på problemet og legge press på myndighetene gjennom medieoppslag og dialog med Kirkens Bymisjon og Frelsesarmeen. Et åpent nattilbud tror jeg vil begrense utkastelsene fra parkeringshus og t-banestasjoner. Dermed slipper vi de moralske dilemmaene, og de narkomane slipper å bli kastet ut i kulden, sier Thomsgård.

– Vi ønsker ikke å ta kreditten for at det nå kommer et døgnåpent tilbud, men vi har lenge ønsket å være en bidragsyter til å få dette til. Kanskje biter vi oss selv i halen ved at vi i fremtiden får færre oppdrag, med det gjør vi gladelig, legger han til.

Han ønsker også at vekterne i fremtiden skal bli et sannhetsvitne på forholdene på gata i Oslo sentrum.

– Få kjenner livet på gata bedre enn vekterne i Oslo sentrum. Vi er i miljøet hele tiden og lærer mye om hverdagen der. Vi må bli flinkere til å synliggjøre at vi kan være et sannhetsvitne, sier han.

Dessuten håper han at vekternes arbeid kan bidra i positiv retning, ved å hindre at flere søker seg til miljøene.

– Vi ønsker også å begrense tilgangen til de narkomane miljøene. Hvis vi kunne samarbeid tettere med hjelpeapparatet, kunne vi være varslere. Vi opplever stadig at eldre narkomane ber oss om å ta grep overfor unge som søker seg til miljøet. De ønsker jo ikke at andre skal oppleve det samme som de har opplevd, sier han.

tekst og foto: Atle Briseid

Arve Breidal overleverer en kasse med mat til miljøarbeider Einar Langseth på Natthjemmet. Hver dag henter frivillige sjåførere mat som er til overs på Deli de Luca og Kiwi og kjører det til Bymisjonens virksomheter.

Her kommer matekspresen!

Takket være en varebil fra MøllerGruppen og overskuddsmat fra Kiwi og Deli de Luca kan Kirkens Bymisjon nå viderefremde mat til vanskeligstilte personer i byen.

Arve Breidal åpner bakkene på varebilen og trekker frem en kasse full av baguetter, boller, kaker og salater. Han er en av fire frivillige sjåførere som hver morgen svinger innom syv av Deli de Luca butikker i Oslo for å hente mat som ikke ble solgt dagen i forveien.

– Det er fint at all denne maten kommer til nytte og ikke bare blir kastet, sier Breidal.

Det synes også Einar Langseth fra Natthjemmet, et overnattingstilbud for kvinner i rus- og prostitusjonsmiljøet i Oslo. Han tar imot kassen fra Breidal med et stort smil og vet at innholdet vil glede overnattingsgjestene.

– Dette går unna. Noen liker å kose seg med kaker eller donuts på kvelden, og mange tar med seg en ferdigpakket baguett som frokost. Jo enklere tilgjengelig maten er, jo bedre er det, sier han.

Manglet transport

Kirkens Bymisjon får stadig henvendelser om å ta imot overskuddsmat og andre varer fra bedrifter og butikker. Flere av Bymisjonens virksomheter henter i dag selv mat med kort holdbarhet fra Kiwi-butikkene, men ikke alle har mulighet til dette. Derfor har man ofte måttet takke nei til tilbud fordi man har manglet transportmuligheter. Men med hjelp fra bilimportøren MøllerGruppen kunne prosjektleder Henning Høiner svare positivt da Deli de Luca tilbød seg å gi bort overskytende mat.

– At MøllerGruppen har gitt oss en varebil til gratis disposisjon, åpner for mange muligheter, sier Høiner.

I første omgang kan Kirkens Bymisjon hente matvarer på sju av kjedens butikker, men hvis ordningen fungerer tilfredsstillende, skal avtalen utvides til å omfatte alle utsalgsstedene i byen, samt enkelte Kiwi-butikker. Personer ved 16 av Bymisjonens virksomheter nyter nå godt av ordningen.

– Nå kan vi kjøre ut mat til Bymisjonens barnehjem, til folk ved våre botilbud som strever med å få hverdagen til å gå rundt, til personer med psykiske problemer og til personer som oppsøker våre tverrkulturelle møteplasser, sier Høiner.

Sundt, godt og trivelig

Både Kirkens Bymisjon, Kiwi og Deli de Luca er opptatt av at maten skal være av god kvalitet og tilfredsstillende Mattilsynets krav. På Natthjemmet setter de stor pris på at matkassene også inneholder sunn mat.

– Det blir ofte mye sukkerholdig mat på kvinnene. Derfor er det fint med litt sunn mat også, sier Langseth.

Matutvalget fra Kiwi og Deli de Luca inneholder alt fra ferske råvarer, frukt og grønt, til ferdiglagde baguetter, salater, wraps og muffins.

– Folk setter veldig stor pris på denne ordningen, sier Breidal, før han smeller igjen bildøra og skynder seg videre til neste virksomhet.

tekst og foto: Atle Briseid

Ønsker bedre behandling av overdosepasienter

Overdosepasienter behandles rett på gata. Foto: Heiko Junge, New York Times.

Personer som har satt en overdose, behandles på stedet og etterlates deretter på gata.

– Vi ville aldri behandlet andre pasientgrupper på samme måte, sier Bjørn Hjertnes.

Lederen av Kirkens Bymisjons korttidstilbud for rusavhengige har lenge vært kritisk til måten overdosepasienter blir behandlet på. Nå har han tatt saken til Helsetilsynet, som igjen har sendt et brev til Helsedirektoratet. De vil ha svar på tre spørsmål:

– Er det forsvarlig at personer som tar en opiatdose skal gis øyeblikkelig hjelp på stedet?

– Skal den medisinske oppfølgingen skje fra spesialisthelsetjenesten, eller er kommunehelse-tjenesten rett behandlingsnivå?

– Blir opiatbrukere behandlet på samme måten som andre pasientgrupper?

Bjørn Hjertnes er ikke i tvil om svarene:

– Hva om en slagpasient hadde falt om

i Tollbugata - ville han fått behandling på stedet? Det er klart han ikke ville det.

Kan være suicidale

Han viser til at overdosepasientene kan ha hatt hjertestans eller være suicidale. Likevel forlattes de på gata etter å ha fått motgift. Oppsøkende tjeneste, som skal følge opp pasientene etter at de har fått den akutte medisinske behandlingen, har ofte for mye å gjøre til å kunne følge dem opp skikkelig.

– Mange av disse menneskene lever i en håpløs situasjon og vil ofte bry seg lite om de overlever eller ei. Derfor er det viktig å undersøke livssituasjonen for å øke sjansen for at de overlever. Mange er jo menn "i sin beste alder", sier han.

Positiv utvikling

Hjertnes var selv en del av overdoseteamet på 90-tallet. Den gangen var situasjonen for pasientgruppen enda mer håpløs enn den er i dag. Det fantes få væresteder i byen, og rusavhengige hadde ikke pasientrettigheter. Hjertnes roser både Oslo kommune og statlige

Da Bjørn Hjertnes jobbet i overdoseteamet på 90-tallet, var situasjonen mye verre enn i dag. Han roser både Oslo kommune og statlige myndigheter for å initiere tiltak overfor gruppen.

myndigheter for å initiere tiltak overfor gruppen. Bystyret har diskutert en havarikommisjon for overdosedødsfall, Aker sykehus er i ferd med å opprette en egen rusakutt, og Helse- og omsorgsdepartementet har bevilget penger slik at Kirkens Bymisjon kan opprette et døgnåpent tilbud med medisinsk og sosialfaglig oppfølging. Det nye tilbudet vil få navnet Prosjekt 24:7 (se egen sak side 2-3).

– Det har vært snakket om en havarikommisjon for overdosepasienter lenge. Nå ser det ut til at dette endelig kommer. I tillegg blir 24:7 et sted som ambulanspersonalet kan kjøre folk til etter endt behandling. I dag får de tilbud om å bli med til legevakten, men de aller fleste har dårlige erfaringer derfra og velger ikke å bli med dit, sier han.

Etterlyser egen sykehusavdeling

Han mener at overdosepasienter bør kjøres til sykehus for medisinsk behandling og få oppfølging i en avdeling spesielt rettet mot pasientgruppen, slik Oslo kommune og Universitetssykehuset i Oslo tenker seg i forbindelse med etableringen av en rusakutt på Aker sykehus.

– På sykehuset har man mulighet til å snakke med og undersøke livssituasjonen til pasienten. Det bør opprettes en egen avdeling med ansatte som er motiverte for å jobbe med denne gruppen, sier han.

tekst og foto: Atle Briseid

Sårbare sjeler ringer Kirkens SOS

Den internasjonale økonomikrisa har for lengst fått effekt også i Norge. Små og store bedrifter sliter. Flere enn før mister jobben. Verst er det for den arbeidsledige. Men nå ringer også fortvilte arbeidsgivere til Kirkens SOS. Det er tungt å si opp med arbeidere ...

Det er godt dokumentert at det å miste jobben er en stor og kritisk påkjenning for mange. Søvnforstyrrelser, depresjon, rusproblemer og selvmordstanker er avdekket hos mange som brått mister arbeidet. Derfor var det forventet at folk som mister jobben ville ta kontakt nå.

Men så ringer også ledere og vil snakke om sin smerte ved å be folk forlate en arbeidsplass.

Per Morten Clausen, fungerende leder ved Kirkens SOS i Oslo, beskriver henvendelser de har fått fra arbeidsgivere:

– Næringslivsledere som må si opp folk, bærer et stort ansvar. Når oppsigelser er uunngåelig, blir de bekymret for folk og kommer selv i dilemmaer som er vanskelig å forholde seg til. Noen har ringt hit for å sette ord på disse følelsene og få noen å snakke med. Det er flott at ledere med stort ansvar gjør det. Det viser at de vil være hele og sanne mennesker. Det er et stort press å vite at man påfører andre problemer, som også får følger for familie og nære pårørende til den som må slutte, sier han.

Viktig ventil

Nyhetsoppdrag om at "vi har ikke sett det verste enda" forsterker byrden på bedriftsledere.

– Kombinasjonen av sterkt press med stor usikkerhet og fortvilelse, og ønsket om å kontrollere både situasjonen og egne følelser, er ikke bra, sier sjelesørgeren fra Kirkens SOS.

Han understreker at det er viktig å ha en "ventil" i slike situasjoner, der det er mulig å snakke om det vanskelige her og nå.

– Kirkens SOS kan være en slik ventil, sier Clausen.

Sjefen som medmenneske

Han roser ledere som er villige til å være åpne

Per Morten Clausen, fungerende leder i Kirkens SOS, roser næringslivsledere som våger å snakke om fortvilelsen ved å si opp medarbeidere.

om sine følelser og ansvarsbevissthet, men er ikke sikker på hvor gode arbeidsgivere generelt er til å følge opp de vanskelige samtalen på arbeidsplassen.

– Tidsspennet mellom en oppsigelse og siste arbeidsdag er en spesiell og utsatt tid for den oppsagte. Da er det viktig med gode samtaler der sjefen også er tilgjengelig og åpen for reaksjoner fra den som skal slutte. Mange ledere trenger å stå i nettverk og støtte hverandre for å være gode mennesker og ledere i slike prosesser, sier han.

– Men sjefen skal vel helst ikke være sjelesørger for den han har sagt opp?

– Nei, de nære relasjonene må en ansatt velge selv. Men sjefen må være til stede og vise seg som et menneske i en kritisk situasjon.

Da holder det ikke å vise en proff mine og vise til resultat-tallene. En leder kan også være et

medmenneske som forstår sinne, frustrasjon og framtiduro ved å miste jobben. Det er godt for begge parter å møte hverandre som medmennesker og snakke om det vanskelige også i en oppsigelsesfase. Finn gode fora for dette! Det handler om å vise at man bryr seg.

tekst og foto: Per Frogner

Ayaan Yasiin og Ella Ghosh er svært opptatt av å øke kunnskapen blant innvandrerbefolkningen i Norge, som i nær fremtid vil møte utfordringene med hjelpetregende eldre.

Når innvandrere blir gamle

Om 10–20 år vil en hel generasjon innvandrere bli gamle og pleietrengende. Oppfatningen om at de eldre skal pleies av familien kan føre til at de går glipp av viktig medisinsk og sosial oppfølging, mener Ella Ghosh fra Kirkens Bymisjons flerkulturelle senter.

Statistikk viser at innvandrere har lavere levealder enn andre grupper i folket og en større hyppighet av diabetes, magesår og stoffskiftesykdommer. Noen grupper har i større grad høyt blodtrykk og hjerteinfarkt enn etniske nordmenn. Når hele generasjonen med 70-tallets arbeidsinnvandrere blir gamle om 10-20 år, vil disse forholdene bli enda mer synlige. I innvandrer miljøene er det en vanlig oppfatning at eldre skal pleies av familien, og det er ikke utelukkende positivt, mener Ella Ghosh, daglig leder på Primærmedisinsk verksted.

– Hjemmebasert omsorg fungerer greit i mange utvanderland fordi den

bygger på at flere er hjemmeværende i familien. Det blir gjerne litt tyngre når familien består av færre mennesker, og flere barn og svigerbarn jobber ute. Vi må derfor ikke lene oss tilbake og tenke at familiene tar ansvar. Det må finnes observatører som fanger opp sykdomstegn på et tidlig stadium og supplerer omsorgen som de eldre får av familien, sier hun.

Benytter seg ikke av tilbudet

Eldre innvandrere i Norge benytter seg i liten grad av tilbudet om eldresentre, dagsentre og sykehjem. Dette gjelder i særlig grad kvinner. Dermed går de glipp av medisinsk oppfølging og sosiale tiltak som kan fange opp sykdomstegn eller virke preventivt på demens og depresjon.

– Når innvandrere kommer på sykehjem, er de ofte veldig syke, sier Ghosh.

Ifølge Ghosh føler mange innvandrere skam og nederlag hvis foreldrene må på sykehjem eller få hjelp av hjemmesykepleien.

– Det kan oppfattes av andre som et signal om at man ikke klarer å ta ansvar for sine eldre, sier hun.

På bakgrunn av dette tror ikke Ghosh at vi vil se en stor tilstrømming av innvandrere i norske sykehjem i tiden fremover. I stedet mener hun at den offentlige hjemmesykepleien bør være beredt på å møte flere med innvandrerbakgrunn, kanskje særlig i forhold til de språkutfordringene man kommer til å stå overfor.

Mangelfull kunnskap

Det finnes store grupper innvandrere som kommer fra land der geriatri ikke er spesielt utviklet. Kunnskapen om lidelser som særlig rammer eldre kan derfor være mangelfull. Dette gjelder særlig i forhold til demens.

– Det er lite forståelse for at demens er mer enn vanlig glemskhet. Noen føler dessuten skam når eldre i familien begynner å oppføre seg annerledes. Derfor blir det desto viktigere å informere om hvilke konsekvenser demens har, og at det virker positivt å komme seg ut med andre i nærmiljøet.

Primærmedisinsk verksted jobber nå for å få i gang et samarbeid med ulike foreninger og offentlige instanser for å øke kunnskapen blant innvandrere - ikke bare om medisinske forhold ved aldringsprosessen, men også hva det vil si å leve fullverdige liv selv om man er fysisk svak.

– Mange eldre rammes av depresjon fordi de mister sitt gamle liv. Men mange pårørende tror passivitet og det at de sover mer og snakker mindre, skyldes generell aldring. Hvis depresjonen fanges opp, kan den behandles med samtale, trening eller medisiner. Dette gjelder både for nordmenn og innvandrere, sier hun.

tekst og foto: Atle Briseid

Siri Dokken tegner byen. Hver lørdag gir hun Dagsavisens lesere sine tegnede inntrykk fra Oslo-livet. – Det er menneskene i byen som er interessante, ikke det byen prøver å framstå som, sier den prisbelønnede avistegneren. Akkurat nå synes hun det virker som om byen puster ut – til tross for økonomisk krise.

Med byen på streken

Siri Dokken er Dagsavisens faste hustegner. Nesten daglig leverer hun skarpskodde rampestreker og blinkskudd med politikk og makt som tema – og satiren som våpen. Hver lørdag er byens liv og mennesker i hennes blikk og streker. Her kan folk gjenkjenne sin egen hverdag som trafikanter, turgåere, shoppere, tiggere og bybrukere.

Hun treffer ofte blink. Så godt at hun i 2007 fikk prisen som årets avistegner. En utenlandsk tigger under Oslofruens paraply. En rusavhengig med "gjennomsiktig" kropp. En sliten mor ved en minibank som sier "ingen dekning". Slikt ser og tegner hun. Hva ser hun i bybildet akkurat nå?

Krise med utpust

– Det virker faktisk som om byen puster ut, til tross for den alvorlige økonomikrisa, sier hun.

– Mange har en tøff hverdag nå. Slik har det vært før også, men nå er det liksom lov å innrømme det. Det er lov å snakke åpent om at økonomien er dårlig og at ikke alt er greit. Det er mange som strever med høyden og tempoet i velstandsjaget i det moderne Oslo. Nå kan de senke skuldrene og kanskje slappe litt mer av, sier hun.

Men det er bare et inntrykk.

For det er inntrykk hun lever av og leter etter når hun skal lage sine tegninger. Før hun tegner, dikter hun historier om de hun ser.

– Hva ser du etter når du leter etter motiver i bybildet?

– Jeg ser etter menneskene. Ikke bygg og biler og fornyelser. Det er det organiske som gjør byen interessant. Ansiktene. Relasjonene. Folk med historiene "utenpå" er selvsagt lettest å tegne.

Hun har sluttet å ta med seg tegneblokk ut i byen. Det ble for demonstrativt. Men du kan møte hennes granskende blikk på en buss, på en kafé eller på tur med hunden.

– Jeg ser mye mer etter at jeg fikk hund! Jeg går turer – og jeg ante ikke at for eksempel en park kunne romme så mye! Morgentrimmere, folk som bor i buskene – alt kan skjje i parken.

Som tegner er hun tiltrukket av byens organisme og særpreg:

– Så mange mennesker på ett sted, som lever så nært hverandre, skaper tangeringspunkter og friksjon. Men også ensomhet. Det er sterkt å se hvordan mange finner en måte å bære med seg smerte på, uten å berøre hverandre. Men noen ganger blir historiene synlige. Jeg kan bli slått overende av det jeg ser da, sier tegneren og observatøren.

Tegneren Siri Dokken i sitt verksted i Dagsavisen. – Jeg glaner hele tiden, og lager meg historier som blir tegninger, sier hun om det som hver lørdag blir byinntrykk til leserne.

Hennes eget forhold til Oslo er blandet. Hun er vokst opp her, og ser at byen endrer seg med årstidene.

– Om vinteren er det en lukket by – om sommeren er den åpen og full av liv. Men her er menneskenes misère også synlig, og slik skal det være, hvis ikke gir byen et falskt bilde. Men jeg trenger min lille sone av avstand rundt meg for å kunne leve i byen. Jeg kan bli "voldelig" når gateselgere trenger seg på og skal selge kosttilskudd og strøm!

– Hva med folk som tigger?

– Det er en hederlig sak å tigge – og å gi. En stille tigger plager ingen, sier hun.

– Byens vanskeligstilte skaper også liv. Vi trenger å se det – ellers går vi i stykker.

Ikke lenger fredet

Som karikaturtegner har hun merket kraften en tegnet strek kan ha.

– En tegning er i seg selv usann. Den er subjektiv og i sin form et tolket uttrykk. Derfor har tegningen vært fredet, forstått som noe annet enn det skrevne ordet. Ord har krav om sannhet knyttet til seg, som en tegning ikke har, sier hun.

Men tegningen er ikke lenger et fristed, slår hun fast og sikter både til den såkalte "karikaturstriden" etter de danske Mohammed-tegningene og kritikk mot tegninger med Israel-motiver etter Gazakrigen ved årsskiftet.

– Mer enn før blir tegnerens strek knyttet direkte til ord og budskap som kan dukke opp i helt andre medier, og bli tolket som et angrep på folks identitet og følelser, sier hun.

– Hvis satire skal felles på grunn av følelser, kan jo alt forbyes, sier hun og advarer mot en utvikling som truer ytringsfriheten. Så legger hun til at en satiriker likevel har rett til mye som hun godt kan avstå fra:

– I mine satiretegninger er jeg opptatt av å sparke oppover. Det er makten jeg vil skildre.

Jeg har ingenting usnakket med Jesus, og har ikke noe behov for å tegne

profeten Muhammed, men jeg må kunne tegne imamer på linje med paver og biskoper – fordi de er maktpersoner. Makt i religioners navn er interessant!

Slem men god

Siri Dokken leverer også "rampestreker" når hun skildrer norske og utenlandske politikeres oppturer og nedturer. Avistegnerprisen fikk hun for en "Kill Bill"-tegning av Gerd Liv Valla klar til å svinge sverdet. Tegningen ble en profeti over LO-lederens eget fall.

– Ja, jeg kan være slem, men prøver å være det i den gode saks tjeneste, sier hun.

Hun vil ikke være bjas på andres bekostning og har respekt for de hun tegner.

– Politikere låner ut sin personlige fremtoning til oss. Derfor må jeg for eksempel tegne Erna Solberg så hun blir gjenkjent som seg selv, men det er som maktperson jeg tegner henne, ikke som privatperson. Personene i mine tegninger er symboler for politikk.

Revejakt

Satiretegneren Dokken har også lært seg "vær varsom"-plakaten når politisk kritikk får form av personlig jakt der hovedpersonen selv blir et offer.

– Maktmennesker har også privatliv og familier, og politisk jakt har også et vendepunkt. Når det blir naturlig å tegne en politiker som reven i en revejakt, er det på tide å tenke seg om, sier den erfarne satirikeren.

Som avistegner skal hun være både klartenkt, briljant og vittig.

– Har du selv makt?

– Ikke til å forandre. Men det jeg uttrykker blir synlig. Det kjennes eksklusivt.

SIRI DOKKEN

Illustratør og avistegner i Dagsavisen siden 1995.

2005: mottok den prestisjetunge «EWK-prisen»; oppkalt etter avistegneren Ewert Karlsson (1918-2004), for sine avistegninger.

2007: Årets avistegning (Fra Norsk Journalistlag, Mediebedriftenes Landsforening, Norsk Redaktørforening)

tekst og foto: Per Frogner tegninger: Siri Dokken

Hjertets migrasjon

Shabana Rehman, skribent, kommentator og standup-komiker deltok på Kirkens Bymisjons arrangement for frivillige, ansatte og pensjonister i vinter. Direkte fra sitt tilhold i New York, kom norsk-pakistaneren fra Holmlia med skrå humor om integreringsutfordringer i det norske samfunnet – og en gave til Kirkens Bymisjon: Sin egen gripende tekst om "Hjertets migrasjon".

Så lenge vi mennesker har levd, har vi beveget oss fra land til land, fra verdensdel til verdensdel. Vi er bevegelse. Først med tankens frihet, og siden på våre egne føtter. Det er naturlig for oss å flytte på oss. Enten du er sigøyner i hjertet av Europa, en sjaman i Sibir, leder av et multinasjonalt selskap i New York eller en mester i indisk dans fra Mumbai.

Bevegelse er vår natur. Men vi har også røtter. Vår fødselsarv. Vår stolthet, vår tro, våre skikker, det fellesskapet vi tilhører. Røtter er viktig for oss. Våre røtter skal fortelle oss hvem vi er. Hvor våre drømmer skal lengte tilbake til. Røtter er der vi er hjemme, der våre forfedre hørte hjemme, røtter er nøkkelen til vår egenverd.

Men legger mennesket altfor sterk vekt på sine røtter, kan det stagnere. I 1996 døde min far. Han ble bare 52 år. Hans død var ikke noe unormalt. Men hans siste ønske var det. Han ville bli gravlagt der hans barn, neste generasjon levde, og ikke i det landet hans forfedre hadde levd i. Dette er et svært uvanlig valg for mennesker i hans innvandrergenerasjon. En stolt pakistaner, gravlagt i norsk jord. Da jeg sto og så på at hans kiste ble senket, ble jeg truffet av en sannhet jeg ikke kunne løpe fra.

For ved min fars grav så jeg ingen røtter. Som et menneske som tar det fellesskapet man er dømt til å tilhøre som en selvfølge, var det som om tiden sto stille, å stå der og ikke se noen røtter.

Ved min fars grav så jeg noe annet. Jeg så en drøm om frihet. Hvem er da jeg, hvor er min tilhørighet, hvis dette var min fars siste hilsen? I forrige uke kom svaret i form av et lite mirakel... Jeg ble tante til en liten prinsesse. Da jeg for første gang så inn i øynene hennes, så jeg verken en nordmann eller pakistaner, muslim eller kristen. Jeg så et fritt menneske. Men hun var i tillegg født med ekstra store føtter. Det er bra. Hun vil få god bruk for dem. Den generasjonen skal skape en ny historie, for de representerer hjertets migrasjon. Det er en frihetens kraft som ingen forskjeller kan stoppe, som ingen røtter kan binde.

Min fars siste hilsen handlet om dette. Han levde for neste generasjon. Mens han levde klarte han aldri å si det til oss. Men hans grav sa det. Vår frihet, vår verdighet eksisterer i kraft av forfedrene våre. Men det er aldri meningen at vi skal være med de døde. Vi skal være med de levende. Og med de som ennå ikke er født.

Min far hadde en drøm om å leve i et land der han slapp unna fattigdommens helvete. Der menneskets verdighet ikke blir målt etter hvor

Shabana Rehman talte til Kirkens Bymisjon om røtter, drømmer og frihet: Hjertets migrasjon

du er født eller hvem du er født som. Folk flest tror på røtter, på forskjeller, på båser. Ved min fars grav fant jeg ingen røtter. Han var en av mange foreldre som hele sitt liv hadde kjempet for å gi sine barn et verdigere liv enn det han selv fikk muligheten til. Der sto vi foran hans grav og så at nasjonalitet, religion, etnisitet og røtter ble gravlagt i et land han verken var født i eller følte seg hjemme i - men som allikevel ble et sterkt symbol for oss, hans etterkommere. Ved min fars grav så jeg ingen røtter. Jeg så bare en drøm om hjertets utvandring og frihetens innvandring. Jeg så bare frihetens drøm, og prisen han betalte for den. Hjertets migrasjon er frihetens drøm. Det er min hilsen til dere. Men migrasjon i hjertet skjer ikke uten konflikter, det skjer ikke uten oppgjør, det skjer ikke uten kamp, uten dans, uten skrik, uten sang, drama, farger og lidenskap. Derfor skal vi synge, vi skal danse, vi skal spille, vi skal leve. Vi skal drømme. Det er dette drømmene våre er verdt. De kan ikke måles med noe annet enn frihetens pris. Nyt hvert sekund av det og gi det videre.

Teksten er fra boken Mullahløft, som er utgitt på Cappelen forlag og kan bestilles hos shabana@mac.com

tekst: Shabana Rehman foto: www.shabana.no

Fra englerekord til bordfellesskap

Kirkens Bymisjon driver omkring 40 forskjellige virksomheter, institusjoner og møtesteder i Oslo. Her er noen glimt fra virksomhetenes årsrapporter for **2008:**

Lagde 4200 glassengler

Lønn som fortjent, Kirkens Bymisjons sysselsettingstiltaket for personer i rusmiljøet i Oslo, var usikre på om suksessen med å produsere og selge engler av knust glass ville holde frem også etter at jula var over. Den uroen var helt uberettiget: "Englekoret" startet 2008 med bestillinger på 757 engler – en til hver av MøllerGruppens ansatte i Oslo. Da alle englene var levert, fulgte bilimportøren opp med å bestille 757 til. I løpet av hele fjoråret lagde og solgte damene over 4200 glassengler!

Arbeidslaget setter nye rekorder

Arbeidslaget på Bymisjonssenteret i Lillestrøm setter stadig nye rekorder. I fjor utførte arbeidsgjengen hele 9 735 arbeidstimer, og sysselsettingstiltaket for vanskeligstilte tiltrekker seg stadig nye arbeidstakere. I februar 2008 var det registrert 65 arbeidstakere - i desember sto 106 arbeidstakere på listene. Det betyr at det meldte seg 41 nye arbeidstakere fra februar til desember 2008. Den nye "Skrottdrosjen" gir flere mulighet til å få arbeid.

Står sterkere sammen

Ullern Frivillighetsentral inngikk i fjor et samarbeid med menighetene og seniorsentrene på Ullern og Skøyen om å samle sine besøkstjenester for eldre og ensomme. Etter ett år ser man mange og gode ringvirkninger av samarbeidet. Besøkstjenesten omfatter nå 50 frivillige personer som har knyttet verdifulle kontakter med over 40 eldre og ensomme i lokalsamfunnet. – Sammen er vi sterkere, og sammen har vi flere besøkvenner enn hver for oss, skriver daglig leder Esther Marie Lier.

Glede, respekt og omsorg i barnehagen

Barna på Skovheim barnehage hadde et spennende og aktivt år i fjor. Skikole, førskoledager, leirskole, karneval, høstutstilling med salg egne produkter, bondegårdstur og teaterturn er bare noen av aktivitetene de var med på. Språklig bevisstgjøring og matematikk har vært en naturlig del av det daglige

arbeidet, og barnehagen samarbeider tett med Skovheim Allsenter, til glede for både de eldre og de yngre. Det er ingen tvil om at barnehagen oppfyller sitt visjonsord GRO, som handler om å stimulere til glede, respekt og omsorg.

10 år med fellesskap og aktivitet

Aktivitetshuset Prindsen markerte 10 års drift i 2008. I gjennomsnitt besøkte 35 brukere Prindsen hver dag, og totalt hadde de 8 726 besøk i jubileumsåret. I jubileumsåret ble også en masteroppgave med tittelen "Rundt bordet" ferdigstilt. Denne oppgaven handler om møtene som skjer ved felles aktivitet og hvordan disse møtene former oss som mennesker: "Ved å møte hverandre over kaffekoppen mens vi prater om dagens aviser eller sitter sammen ved hver vår dreieskive i keramikkroken, dannes vi som mennesker".

89 grupper om følsomme temaer

Mange av innvandrerkvinnene som søker hjelp hos Primærmedisinsk Verksted er isolerte, og PMVs medarbeidere drar ofte på hjemmebesøk for å møte og hjelpe kvinner som av forskjellige årsaker ikke kommer seg ut fra hjemmet. PMVs medarbeidere registrerte i fjor 106 saker. Det er noen færre enn året før.

PMV arrangerte i fjor 75 grupper som var en del av grunndriften, og 14 som var knyttet til PMVs prosjekter, i alt 89 grupper. Gruppene omhandlet for eksempel tvangsekteskap, nei til omskjæring, hiv/aidsforebygging, aktivisering, arbeidstrening og prevensjon.

Bydelen endrer seg

Engelsborg eldresenter på Grünerløkka hadde i fjor 1 224 registrerte brukere. Et særtrekk ved arbeidet på Engelsborg er sosionomarbeidet som skjer i samarbeid med bydelen. Sosionomene hadde i 2008 kontakt med 424 eldre. En tredjedel ble utført som hjemmebesøk. Det ble satt i gang 5 352 tiltak, noe som er et gjennom på 12,5 tiltak pr. bruker.

En endring av brukergruppen ved senteret blir nå tydelig: Eldre over 80 år blir gradvis færre, mens de under 80 vil bli flere i bydelen. En slik overgang gir eldresenteret nye utfordringer.

tekst : Atle Briseid og Per Frogner

Gatejuristen åpner i tre nye byer

Kirkens Bymisjons rettshjelpstiltak for rusavhengige, Gatejuristen, får avleggere i flere store norske byer. I Tromsø er man allerede i full gang, og nye kontorer skal opp i Bergen, Kristiansand og Hamar.

I Bergen og Kristiansand skjer etableringen i samarbeid med Kirkens Bymisjon, mens det på Hamar er forankret i Kirkens Sosialtjeneste. Stillingene som daglig leder er utlyst i alle byene, og moderkontoret i Oslo står klar med nødvendig starthjelp.

– Nå venter vi bare på økonomisk støtte fra Justisdepartementet, så kan vi ta fatt, sier Cathrine Moksness, daglig leder for Gatejuristen i Oslo.

Hun har fått tilbakemelding fra de nevnte byene om at behovet for et gratis rettshjelpstilbud for rusavhengige er stort. For at de nye tiltakene skal bli levedyktige, er det viktig med lokal forankring i det juridiske miljøet, i kommunen og blant økonomiske støttespillere.

– Gatejuristen er en stor dugnad. Alle må bidra, sier Moksness.

Hun har også fått henvendelser fra Kirkens Bymisjon i andre norske byer om å opprette tilsvarende kontorer der.

– Dette ligger litt lenger frem i tid, men vi håper at Gatejuristen etter hvert skal bli landsdekkende. Derfor blir det også viktig å etablere et gatejuristnettverk, slik at vi kan støtte hverandre og utveksle erfaringer, sier hun.

Daglig leder i Gatejuristen i Oslo, Cathrine Moksness, står klar for å hjelpe til med opprettelsen av tilsvarende kontorer i Bergen, Kristiansand og Hamar.

Også Trondheim har sitt eget rettshjelpskontor for rusavhengige, "Rett på gata", som samarbeider med Gatejuristen. Man ser nå på mulighetene for at dette tiltaket kan gå inn i Gatejuristens nettverk.

tekst og foto: Atle Briseid

Glemsk, men ikke glem

Tre tirsdager i mars arrangerte Engelsborg eldre-senter fagsamlingene "Glemsk, men ikke glem" for pårørende til demente. Helseminister Bjarne Håkon Hanssen åpnet fagdage.

I dag er 70 000 nordmenn rammet av en demenssykdom. I deres nærhet står 250 000 pårørende. Om 30 år forventer man at det er dobbelt så mange demente i landet. Antallet pårørende vil dermed også doubles. Man kan derfor trygt si at det vil bli etterspørsel etter flere fagdager om temaet i tiden fremover.

Bjarne Håkon Hanssen åpnet fagdage for demens på Engelsborg eldre-senter, det samme stedet som Regjeringen lanserte demensplanen for halvannet år siden.

Helseministeren åpnet demensdagene på det samme stedet som Regjeringen la frem sin demensplan høsten 2007.

- Min jobb er å gjennomføre målene i denne planen, sa Hanssen.

Fire utfordringer

Helseministeren regnet opp de fire viktigste hovedpunktene i satsingen:

- Bygge 12 000 tilrettelagte boenheter for demente. Husbanken har allerede fått søknader fra kommunene om tilskudd til 4 500 enheter. Bare 100 av disse er fra Oslo. – Det bekymrer meg, sa Hanssen.
- Få 12 000 nye ansatte i eldreomsorgen. – Så langt virker det som om kommunene øker antallet ansatte i tråd med de målsetningene vi har, sa helseministeren.
- Alle kommuner skal ha et dagtilbud til demente innen 2015. Bare fire prosent av kommunen hadde dette ved periodens start, men mye skjer. – Det viktigste vi kan gjøre er å støtte de pårørende slik at demente kan bo lenger hjemme, sa Hanssen.
- Opprette pårørendeskoler i flere av landets kommuner. 50 kommuner er i gang med å opprette et slikt tilbud. – Vi er veldig inspirerte av arbeidet Kirkens Bymisjon har gjort på dette feltet. Å bringe dette videre, er en del av vår demensplan, sa han.

Roste Bymisjonen

Helseministeren understreket også behovet for å utdanne flere ansatte i demensomsorg, og å få flere leger inn i sykehjemmene.

– Det er veldig fint å se at Kirkens Bymisjon jobber med disse utfordringene fra dag til dag og arrangerer slike fagdager, sa han.

tekst og foto: Atle Briseid

Bymisjonsråd fra Postens dialogakademi

Kirkens Bymisjon har i vinter vært studieobjekt og prøvemodell for profesjonelle markedsfolk fra næringslivet. Oppgaven ved Posten-Brings Dialogakademi handlet om hvordan Kirkens Bymisjon kan holde på – og øke giverens engasjement.

Posten-Brings Dialogakademi gir faglig opplæring i lønnsomme kundestrategier og kundekontakt – gjennom foredrag, erfaringsutveksling, gruppearbeid og oppgaveskriving.

Kirkens Bymisjons giverutfordringer var oppgave ved en gruppeeksamen for vinterens kortidsstudenter. Deltakerne var markedsjefer og sentrale konsulenter fra flere store bedrifter.

Oppgavene var: Hvordan kan Kirkens Bymisjon skaffe nye givere, hvordan beholde faste givere og redusere frafall, hvordan styrke lojalitet og øke innsatsen blant faste givere – og reaktivere tidligere givere. Markedseksperter gikk dypt inn i Bymisjonens verdier og virksomhet på sin vei mot besvarelser, og fikk også foredragspåfyll av bymisjonsfolk underveis.

Forskjell på pelskåper og samvittighet

– Noen av oss var kritiske til å arbeide med ideell tematikk, siden det er langt unna det vi gjør på det kommersielle området. Men motforestillingene forsvant raskt, fordi vi så at mange metoder kan brukes også på dette området. Det virket inspirerende å jobbe med disse verdiene, det ga oss en varsomhet som minner om at det er forskjell på å selge pelskåper og samvittighet, sa noen deltakere.

I besvarelsene fra gruppene var det analyseverktøy og arbeid for å få større kunnskap om givermassen som ble anbefalt. Mange etterlyste også en frimodighet til å bli mer synlige i det offentlige rom med entydige budskap.

Støyen i folks hoder

- Støyen i folks hoder er den største utfordringen også for en ideell organisasjon som vil nå nye grupper! En verdipreget profil må også kunne skille seg ut, men må beholde sin troverdighet og sjel. Bruk med frimodighet kommersielle metoder – men behold særpreget. Dere har en klar sjel, sier administrerende direktør Arild Horsberg i Bring Dialogue og rektor for akademiet.

– Bruk kommersielle metoder, men hold på særpreget, er Dialog-reaktor Arild Horsbergs råd til ideelle organisasjoner.

tekst og foto: Per Frogner

Bymisjonsfelleskap i teatret

Det var fullt hus og summende tilfredshet da bymisjonsfolk fylte Christiania Teater en kveld i februar. "Tango på tvers" var tittelen på anledningen til en felles gledeskveld med frivillige, ansatte og pensjonister.

Kvelden var en takk til de mange frivillige som på denne måten kunne få en kveld uten å være "på jobb", et gjensynstilbud til bymisjonspensjonister og en mulighet for ansatte til å møtes på tvers. Konferansierene Børre Arnøy og Elizabeth Kloster varmet godt opp med å "sortere" flokken etter nattevakter, de som hadde sittet i styret, de som hadde bekymret seg for en bruker, de som var bymisjonspensjonister, frivillige osv.

Det var allerede høy stemning i salen da "Tango for to"- besetningen kom på scenen med Inger Lise Rypdal og Viggo Sandvik i spissen og ga en kortversjon med Prøysentekster, som til og med hadde bymisjonsvri!

Inger Lise Rypdal og Viggo Sandvik skapte stor stemning da de spilte en kortversjon av forestillingen "Tango for to" for et teater fullsatt med frivillige, ansatte og pensjonister fra Kirkens Bymisjon.

Ord om frihet

Generalsekretær Sturla Stålsetts taletittel for kvelden var "Falle i smak – eller smake fallet" En betraktning om frihetens kår i samfunn og privatliv. Om hvordan markedsstyrte krefter preger

et samfunnsbilde av valgfrihet, men der valgene vi blir gitt ofte binder mer enn de frigjør. Om spennet mellom å falle i smak og "smake fallet".

– I Bymisjonen ønsker vi oss en verden der det ikke er farlig å falle. Ikke fordi det ikke lenger gjør vondt, men fordi det alltid er noen der for oss som kan og vil ta imot, sa generalsekretæren.

Komiker og samfunnskommentator Shabana Rehman var en av kveldens hovedaktører. I kjent stil dro norskpakistanske Shabana freidig over satiriske sammenligninger mellom norsk og asiatisk kultur og de mange bittersøte utfordringene med integrering og mangfold i det kalde, rare Norge. Hun avsluttet gripende med en spesialskrevet tekst om tanker ved hennes fars bortgang, om behovet for både røtter og bevegelse – og frihet, i et menneskeliv.

(se Shabanas innlegg på side 12 i dette bladet).

Mange takknemlige kommentarer vanket på vei ut: Det var fint å bli sett og regnet med og satt pris på i det store bymisjonsfelleskapet.

tekst og foto: Per Frogner

Den siste vilje

En av ti nordmenn kan tenke seg å inkludere en ideell organisasjon i sitt testamente.

I dag velger én prosent av befolkningen å testamenterer hele eller deler av formuen sin til et ideelt formål, men en undersøkelse gjort av Norstat for den uavhengige stiftelsen Soria Moria viser at viljen til å gjøre dette i fremtiden, er mye større. 10 prosent av de spurte kan tenke seg å inkludere ideelle organisasjoner i testamentet.

– Aldri før har nordmenn hatt så store formuer, og aldri før har livsarvingene trengt arven mindre. Arven er ikke lenger så viktig for å hjelpe den neste generasjonen videre, sier leder av stiftelsen Jan Olav Ryfetten.

Han mener undersøkelsen viser at mange kan tenke seg å testamenterer bort deler av formuen til et godt formål, men at mange tror det er for dyrt eller for vanskelig.

– Det er det ikke. Det koster mellom 1.500 og 3.000 kroner å få en advokat til å sette opp et testamente. Dessuten behøver man ikke gi bort alt. Å tilgodese en ideell organisasjon med 50 eller 100.000 vil ikke utgjøre noe problem for de fleste, sier han.

Doblet på 10 år

Antallet testamentariske gaver til ideelle organisasjoner er doblet i løpet av de siste 10 årene, og det er en ny trend at testatorene velger å spre testamentet på flere gode formål. I fjor fikk norske organisasjoner inntekter på til sammen 500 millioner kroner gjennom testamenter.

– Tradisjonelt har testatorer valgt mellom helse og frelse. Det har i praksis vært å gi til organisasjoner som for eksempel Kreftforeningen eller Frelsesarmeen, sier Ryfetten.

Mange velger å gi til såkalte hjertesaker, men ikke alle har tett tilknytning til det formålet de velger å testamenterer til. Ifølge Frelsesarmeen, som er en av organisasjonene som mottar flest testamentariske gaver i Norge, har 90 prosent av testatorene verken medlemskap eller noen sterk tilknytning til organisasjonen.

Et følsomt tema

Ryfetten mener at ideelle organisasjoner nå bør sørge for å innarbeide etiske retningslinjer slik at fremtidige testatorene blir tatt vel imot. Det er et uttalt prinsipp at testatorer skal nærme seg organisasjonen, og ikke motsatt. Han sier også at den norske mentaliteten gjør dette til et følsomt tema for mange.

– Men det er én ting som er sikkert: at vi fødes og at vi dør. Det ene er veldig fint, mens det andre ties i hjel. Jeg tror begravelsesbyrået Jølstad Gruppen har åpnet en dør gjennom kampanjene der de oppfordrer folk til å planlegge sin egen gravferd, sier han.

tekst: Atle Briseid

– Tradisjonelt har testatorer valgt mellom helse og frelse, sier daglig leder av stiftelsen Soria Moria, Jan Olav Ryfetten. Foto: Atle Briseid.

Under én prosent av alle nordmenn har inkludert en ideell organisasjon i sitt testamente. Men viljen til å gjøre dette i fremtiden er stor. Illustrasjonsfoto.

Hvordan går du fram?

- Det er viktig å følge arveloven når du setter opp et testamente. Hvis du ikke gjør dette, kan testamentet erklæres ugyldig.
- En advokat kan hjelpe deg med å sette opp testamentet. Kirkens Bymisjon kan sette deg i kontakt med en av våre advokater.
- Kirkens Bymisjon er fritatt arveavgift. Gaven vil derfor i sin helhet gå til de formål Kirkens Bymisjon arbeider for.
- Du kan sette opp et testamente på egenhånd. Da trenger du to vitner over 18 år som ikke er i slekt og som ikke er tilgodesett i testamentet. Vitnene må ikke være sjelelig svekket og vite at det er et testamente. Vitnene skriver under testamentet sammen med deg.
- Sørg for å oppbevare testamentet på et sikkert sted - i en bankboks eller hos en betrodd person. Du kan også oppbevare det i skifteretten der du bor.
- Det kan være lurt å ta en kopi av testamentet og oppbevare dette et annet sted.

Forpliktelse overfor livsarvinger og ektefelle

Retten til å testamenterer bort sin formue er begrenset av arvelovens regler om livsarvingers plikt og gjenlevende ektefelles minste arv:

- $\frac{2}{3}$ av arven er plikt til livsarvinger, det vil si barn eller barns etterkommere. Plikt arven er imidlertid aldri større enn 1 million kroner eller kr. 200 000 per barn.
- Lengstlevende ektefelle har rett på $\frac{1}{4}$ av formuen dersom det er livsarvinger, og $\frac{1}{2}$ dersom det ikke er livsarvinger.
- Minste arven til ektefellen kan begrenses gjennom et testamente, til minimum fire ganger grunnbeløpet i Folketrygden (G) dersom det er livsarvinger, og seks ganger G dersom avdøde ikke har livsarvinger. Et testamente som fratår ektefellen arv utover minste arven må ha vært kjent for denne før arvelateren døde.
- Har man ikke livsarvinger eller gjenlevende ektefelle, kan hele formuen testamenteres bort.

Nordmenns holdninger til å testamenterer

- 4 av 10 nordmenn kan tenke seg å skrive et testamente i løpet av livet.
- 5 av 10 nordmenn vil ikke skrive testamente.
- 1 av 20 nordmenn har allerede opprettet et testamente.
- Under én prosent av alle nordmenn har inkludert ideelle organisasjoner i sitt testamente.
- 10 prosent av alle nordmenn kan tenke seg å gjøre dette.
- 49 prosent av de som har opprettet et testamente, gjorde det etter fylte 50 år.
- 50 prosent fikk hjelp av en juridisk rådgiver, 44 prosent gjorde det på egenhånd, 6 prosent fikk hjelp av familien.

SVARSKJEMA «BYMISJON»

Jeg ønsker å bli **FAST GIVER** med kr: .....

Hver(t): måned kvartal halvår år

Jeg vil betale med: AvtaleGiro PostGiro

Navn: .....

Adresse: .....

Postnr.: ..... Poststed: .....

Personnummer (11 siffer):

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Kontonummer (må fylles ut ved AvtaleGiro):

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Dato: Signatur (må fylles ut):

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Beløpsgrense kr: .....

(angir rammen for hvor mye du senere kan øke ditt gavebeløp uten å fylle ut ny fullmakt med signatur).

Jeg vil registrere min e-postadresse for å motta takkebreve på e-post:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Jeg ønsker informasjon om:

Kirkens Bymisjon

Fast givertjeneste

Annet: .....

Jeg vil reservere meg mot å motta takkebreve

Jeg ønsker ikke lenger bladet tilsendt.

Gaver til Kirkens Bymisjon gir rett til skattefradrag. Ring inn fødselsnr. på 02005 eller les mer på www.bymisjon.no

KID-nummer: (Fylles ut av Kirkens Bymisjon)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Mottakers kontonummer: 7011 05 18593

Porto er betalt

Kirkens Bymisjon

Svarsending 1012
0090 Oslo

Dagfrids gatemiks

Når Dagfrid Fosen lager kunst, henter hun både tegnesaker og inspirasjon fra gata. Derfor kaller hun bildene sine for gatemiks.

Bestemor, hyperaktiv, gateselger og aktivist – du kan kalle henne for mye forskjellig, men først og fremst er Dagfrid Fosen kunstner. Hun både maler, tegner, skriver dikt og spiller gitar. Og snart skal hun gi ut CD med hjelp av gatemagasinet =Oslo. Gjennom kunsten får hun gitt uttrykk for følelser og relasjoner.

– Folk skal være glad at jeg får det ut på den måten, sier hun og smiler.

Dagfrid maler og tegner på puber og kafeer rundt omkring i byen, eller når stillheten senker seg på Natthjemmet, Kirkens Bymisjons overnattingssted for kvinner. Når hun virkelig har ting på hjertet, kan hun lage 8-9 bilder på en natt. Det aller meste har hun solgt til venner eller forbipasserende.

– Jeg tipper at jeg har solgt 800-900 bilder, sier hun.

På dagtid er hun en av de mest ivrige selgerne av =Oslo, med fast plass på CC Vest. I det siste har hun også hatt god nytte av gratis retts hjelp fra Gatejuristen.

– Det er et bevisst valg å stå på CC Vest, for der møter jeg politikere og folk med makt, som Kåre Willoch, Grethe Faremo, Ingelin Killengren, Bettan og Jørn Hoel, sier hun og legger til:

– Jeg har litt jeg skulle ha sagt, skjønner du.

De siste årene har hun villig stilt opp i både aviser og blader for å si hva hun mener. For ikke lenge siden ba Aftenposten henne om å skrive sin egen versjon av åpningssiden i Hamsuns "Sult". Dagfrid tok utfordringen på strak arm.

– Jeg er en kommunikasjonsportal mellom to verdener. Det er meningen med livet mitt, sier hun.

– Jeg er en kommunikasjonsportal mellom to verdener. Det er meningen med livet mitt, sier Dagfrid Fosen.

TILHØRIGHETEN 1

*Selv i en skadeskutt sjel,
finns en perle
fylt av kjærlighetens univers
Ennu vet jeg
den lever i meg
Jeg er på vei*

OPPDAGELSEN 1

*See, slik havet sliper
klippen der ute
slik former livet min sjel*

tekst og foto: Atle Briseid

Vår side

På vår side trykker vi ord og uttrykk fra deltakerne i Kirkens Bymisjons mange tiltak og virksomheter. Denne gangen viser vi frem to dikt og noen av bildene til Dagfrid Fosen, som er fast gjest på Natthjemmet, Kirkens Bymisjons overnattingssted for kvinner.